

Uudistu tai surkastu – resurssit ja ratkaisut (2018 teema)

Murroksessa oleva globaali toimintaympäristö avaa maallemme uusia mahdollisuuksia. Nopeat muutokset myös haastavat yhteiskunnan sopeutumiskyvyn. Jotta murroksia pystyttäisiin parhaiten hyödyntämään, yhteiskunnan resurssit on pystyttävä yhdistämään uusilla tavoilla. Näin voidaan vahvistaa yhteisöjen, yritysten ja yksilöiden kykyä uudistua ja sopeutua muutokseen.

Tutkimuksessa keskeisellä sijalla ovat erilaiset resurssit kuten osaaminen, tietovarannot, luonnonvarat, vakaa yhteiskunta ja toimivat instituutiot, joiden avulla voidaan luoda uudistumisen edellytyksiä ja vahvistaa sopeutumiskykyä. Monitieteisen ja tieteidenvälisen tutkimuksen avulla luodaan tietopohjaa niin yhteiskunnan, talouden kuin yksilöidenkin päätöksenteolle. Teeman ratkaisukeskeinen tutkimus luo nykyistä parempia edellytyksiä yritteliäisyydelle ja uudistumiselle.

Teeman tausta

Globaalit muutokset haastavat yhteiskuntamme jatkuvuuden. Ympäristömuutokset kyseenalaistavat yhteiskuntien muodot tai jopa niiden olemassaolon. Kansallisvaltion merkityksen väheneminen uudistaa poliittisen vallankäytön mahdollisuuksia. Globaalit taloudelliset toimijat ja pilkkoutuvat talouden arvoketjut, kova kansainvälinen kilpailu sekä markkinatalouden kielteiset lieveilmiöt kyseenalaistavat nykyiset tuotanto- ja palvelurakenteet sekä niiden arvonlisäyksen jakamisen.

Toisaalta yhteiskunnan, yhteisöjen ja yksilöiden kyky uudistua muutoksia hyödyntäen tarjoaa uusia selviytymisen, kehittymisen ja kasvun mahdollisuuksia. Olemassaolomme ja kehittymisemme yhteiskuntana perustuvat ennakointikykyyn, korkeaan osaamisen tasoon, riskinotto- ja yritteliäisyyteen ja luovuuteen. Inhimillisten resurssien avulla luonnonvaroja voidaan hyödyntää kestävästi ja samalla luoda merkittävää uutta arvonlisää.

Uudistumiskyky vaikuttaa parhaimmillaan koko yhteiskunnan toimintaan, taloudelliseen toimintaympäristöön sekä yksilöiden mahdollisuuksiin luoda omaa tulevaisuuttaan. Pahimmillaan kykenemättömyys muutosten hallitsemiseen johtaa toiminnan surkastumiseen ja esimerkiksi yhteiskunnan huoltovarmuuden ja yhteisen vastuunkannon vähenemiseen.

Ihmisten voimavarat, luottamus, solidaarisuus, auttamishalu sekä pienet yhteiskunnalliset jakolinjat ja erot - samoin kuin kansalaisten osaamisen resurssit - luovat perustan uudistumiselle ja sopeutumiselle. Toimintatapojen kehittämällä tai elinikäisen oppimisen ja elämänhallinnan ja oppimisen metataitojen kehittämällä voidaan saada paljon aikaan.

Ratkaisuhakuinen tutkimus

Teemassa tutkimus etsii ratkaisuja siihen, miten yhteiskunnassa voitaisiin parhaiten tukea uudistumista ja sen edellytyksiä. Tutkimuksessa tarkastellaan eri näkökulmista muutosten ennakointia ja uudistumisen edellytyksiä monialaisesti ja monitieteisesti.

Ratkaisuja haettaessa keskeisellä sijalla ovat erilaiset resurssit kuten vakaa yhteiskunta, toimivat instituutiot, osaaminen, tietovarannot ja luonnonvarat sekä niiden tehokas ja luova käyttö. Tutkimustietoa tarvitaan siitä, miten yksilöiden ja yhteisöjen uudistumista voidaan edistää hyödyntämällä käytettävissä olevia resursseja uusilla tavoilla. Eri toimijoiden omaehtoinen uudistuminen tarvitsee tuekseen tietoa

resurssien hyödyntämismahdollisuuksista, jotta innovaatiot voivat kehittyä yritteliäisyydeksi ja toimiviksi ratkaisuuksi.

Teemassa tehtävän tutkimuksen tulee

- lähteä selkeästi yksilöiden, yhteisöjen, organisaatioiden sekä koko yhteiskunnan uudistumisen ja sopeutumiskyvyn vahvistamisen näkökulmasta

Näistä lähtökohdista tutkimus voi suuntautua esimerkiksi seuraaville alueille ja niiden yhdistelmille

- yksilölliseen uudistumiseen kuten elinikäisen oppimisen ja elämänhallinnan taitojen kehittämiseen
- tietovarantojen innovatiiviseen hyödyntämiseen
- luonnonvarojen muokkaamiseen uudenaikaisiksi korkean lisäarvon tuotteiksi ja palveluiksi
- ilmastonmuutoksen aiheuttamien vaikutusten hallitsemiseen
- teknologisen kehityksen tuomien haasteiden ja niihin sisältyvien riskien hallitsemiseen
- käyttäjälähtöisten teknologioiden kehittämiseen esimerkiksi digitalisaation, tekoälyn, robotisaation ja terveysteknologian aloilla
- kansallisten ja globaalien murrosten tunnistamiseen, muutosten ennakointiin ja uudistumisen edellytyksien luomiseen sekä muutospotentiaalivahvistamiseen
- yhteiskunnallisten instituutioiden uudistamiseen